

دانشگاه صنعتی امیرکبیر
(پلی تکنیک تهران)
دانشکده مهندسی کامپیوتر و فن آوری اطلاعات

پایان نامه کارشناسی
گرایش نرم افزار

عنوان
پیاده سازی یک ابزار داده کاوی مبتنی بر آپاچی اسپارک
برای داده های جاری

نگارش
سینا شیخ الاسلامی

اساتید راهنما
دکتر سید رسول موسوی
دکتر امیرحسین پی براه

تیر ۱۳۹۵

اینجانب سینا شیخ‌الاسلامی متعهد می‌شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب تحت نظارت و راهنمایی اساتید دانشگاه صنعتی امیرکبیر بوده و به دستاوردهای دیگران که در این پژوهش از آنها استفاده شده است، مطابق مقررات و روال متعارف ارجاع و در فهرست منابع و مآخذ ذکر گردیده است. این پایان نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم‌سطح یا بالاتر ارائه نگردیده است. در صورت اثبات تخلف در هر زمان، مدرک تحصیلی صادر شده توسط دانشگاه از درجه اعتبار ساقط بوده و دانشگاه حق پیگیری قانونی خواهد داشت.

کلیه نتایج و حقوق حاصل از این پایان نامه متعلق به دانشگاه صنعتی امیرکبیر می‌باشد. هرگونه استفاده از نتایج علمی و عملی، واگذاری اطلاعات به دیگران یا چاپ و تکثیر، نسخه‌برداری، ترجمه و اقتباس از این پایان نامه بدون موافقت کتبی دانشگاه صنعتی امیرکبیر ممنوع است. نقل مطالب با ذکر مآخذ بلامانع است.

سینا شیخ‌الاسلامی

امضا

تقدیمات شاعرانہ

تقدیر و تشکر:

آدمیزادی و رسمی

امیرحسین - خانواده

فرزاد، ساسان، ریحانه

چکیده

کاوش و پردازش داده‌های جاری همواره بخش مهمی از پژوهش‌های مربوط به داده‌کاوی را به خود اختصاص داده است. با این وجود، با پیشرفت‌های اخیر در فناوری‌های رایانش ابری و سیستم‌های توزیع شده و همچنین فراگیر شدن استفاده از روش‌ها و ابزارهای تحلیل داده‌های حجیم، و به دلیل چالش‌ها و ویژگی‌های منحصر به فرد این دسته از داده‌ها، پژوهش در زمینه‌ی کاوش داده‌های جاری اهمیت روزافزونی یافته است.

در سالیان اخیر بسترهای مختلفی برای پردازش داده‌های حجیم و جریان داده‌ها تولید شده‌اند که از میان آن‌ها می‌توان به آپاچی اسپارک، آپاچی استورم، و آپاچی فلینک اشاره کرد. این بسترها دارای ابزارهایی برای پردازش داده‌های جاری هستند اما هنوز بسیاری از الگوریتم‌ها و روش‌های متداول کاوش داده‌های جاری برای استفاده بر روی این بسترها پیاده‌سازی و آماده نشده‌اند.

هدف از این پروژه، پیاده‌سازی ابزاری متن‌باز برای کاوش داده‌های جاری می‌باشد. این ابزار شامل کتابخانه‌ای از الگوریتم‌های کاوش و پردازش داده‌های جاری، رابط کاربری گرافیکی برای مدیریت منابع جریان داده، تعریف و اجرای عملیات داده‌کاوی، نمایش نتایج حاصل از اجرا، مدیریت و نظارت بر محیط اجرای عملیات، و همچنین یک تولیدکننده‌ی جریان داده می‌باشد. این ابزار بر بستر آپاچی اسپارک و رابط برنامه‌نویسی اسپارک استریمینگ به عنوان یکی از بسترهای پیشرو برای پردازش داده‌های جاری و به طور کلی داده‌های حجیم پیاده‌سازی شده است.

در این پایان‌نامه، در ابتدا توضیحاتی در مورد چرایی نیاز به پردازش و کاوش داده‌های جاری، و چالش‌ها و مفاهیم کلیدی مرتبط با پردازش داده‌های جاری ارائه خواهد شد. سپس، راه کارهای موجود برای حل این مسأله و راه حل پیشنهادی مورد بحث قرار خواهد گرفت. در نهایت، به شرح پیاده‌سازی راه حل، نتایج حاصل شده، و کارهای آینده پرداخته می‌شود.

واژه‌های کلیدی:

داده‌های جاری، داده‌کاوی، جریان داده‌ها، داده‌های حجیم، الگوریتم‌های توزیع شده، آپاچی

اسپارک

صفحه	فهرست عنوان‌ها
۱.....	۱ فصل اول - مقدمه.....
۴.....	۲ فصل دوم - چالش‌ها، روش‌ها و ابزارهای پردازش و کاوش داده‌های جاری.....
۵.....	۲,۱ داده‌های جاری و کاربردهای آن‌ها.....
۵.....	۲,۲ چالش‌های پردازش و کاوش داده‌های جاری.....
۶.....	۲,۳ مدل کلاسیک پردازش داده‌های جاری.....
۷.....	۲,۴ بسترهای توزیع‌یافته‌ی پردازش داده‌های جاری.....
۸.....	۲,۴,۱ معماری عمومی بسترهای توزیع‌یافته‌ی پردازش داده‌های جاری.....
۱۱.....	۲,۴,۲ آپاچی فلینک.....
۱۲.....	۲,۴,۳ آپاچی استورم.....
۱۲.....	۲,۴,۴ آپاچی اسپارک.....
۱۵.....	۲,۴,۵ انتخاب بستر مناسب برای پیاده‌سازی الگوریتم.....
۱۶.....	۲,۴,۶ مروری بر اسپارک استریمینگ.....
۱۹.....	۳ فصل سوم - الگوریتم نمونه برداری تصادفی بدون تبعیض توزیع‌یافته.....
۲۱.....	۴ فصل چهارم - طراحی، پیاده‌سازی و ارزیابی سامانه.....
۲۲.....	۵ فصل پنجم - جمع‌بندی و کارهای آینده.....
۲۳.....	منابع و مراجع.....
۲۴.....	پیوست.....

- شکل ۱- شمای کلی یک سامانه‌ی پردازش داده‌های جاری [۲]..... ۷
- شکل ۲- معماری لایه‌ای بسترهای توزیع‌یافته پردازش داده‌های جاری..... ۸
- شکل ۳ - معماری لایه‌ای آپاچی فلینک..... ۱۱
- شکل ۴ - استک تحلیل داده‌های برکلی..... ۱۳
- شکل ۵ - تعداد تغییرات اعمال شده در کد در هر هفته برای هر بستر در بازه‌ی فوریه‌ی ۲۰۱۵ تا ژانویه ۲۰۱۶..... ۱۵
- شکل ۷ - جریان کلی ورودی و خروجی در اسپارک استریمینگ..... ۱۷
- شکل ۸ - تقسیم جریان داده‌ی ورودی به دسته‌های داده در اسپارک استریمینگ..... ۱۷
- شکل ۹- جریان گسسته‌شده و RDDهای موجود در آن..... ۱۸

صفحه

فهرست جدول‌ها

جدول 1 - مقایسه‌ی برخی ویژگی‌های مربوط به توسعه‌ی سه بستر (در تاریخ ۳۱ ژانویه ۲۰۱۶).....۱۶

فصل اول –

مقدمه

پیشرفت‌های اخیر در حوزه‌ی سخت‌افزار منجر به این شده است که جمع‌آوری پیوسته‌ی داده‌ها به کاری آسان و متداول تبدیل شود. کارهای روزانه‌ای مانند جستجو در وب، ارسال پست در شبکه‌های اجتماعی، و خرید از فروشگاه‌های اینترنتی، به مرور حجم زیادی از داده تولید می‌کنند و با پردازش و کاوش این داده‌ها می‌توان به نتایج جالبی دست پیدا کرد. به عنوان مثالی دیگر، سامانه‌های کنترل خطوط حمل و نقل و ترافیک به طور معمول با جریان عظیمی از داده‌ها روبه‌رو هستند که تحلیل سریع آن‌ها می‌تواند در تصمیم‌گیری به مسئولین این حوزه‌ها کمک شایانی کند. همچنین، با تحلیل و کاوش کم‌تأخیر داده‌های مربوط به بسته‌های رد و بدل شده در یک شبکه‌ی کامپیوتری می‌توان به بروز ناهنجاری یا وقوع حملات خرابکارانه پی‌برد. در تمامی مثال‌های فوق، نوع خاصی از داده‌ها به نام داده‌های جاری مطرح هستند.

داده‌های جاری در مقایسه با دیگر انواع داده‌ها دارای خصوصیات منحصر به فردی هستند که پردازش و کاوش آن‌ها را به امری چالش‌برانگیز تبدیل می‌کند. از جمله‌ی این خصوصیات و چالش‌ها می‌توان به نیاز به الگوریتم‌های تک‌عبوره، نیاز به پردازش و کاوش کم‌تأخیر، عدم امکان ذخیره‌ی همه‌ی داده‌ها بر روی حافظه‌های انبوه و پایگاه داده‌ها، امکان تغییر در نرخ ورود و حجم داده‌ها، و وقوع تحول در داده‌ها اشاره کرد.

در سالیان اخیر بسترهای مختلفی برای پردازش داده‌های حجیم ایجاد شده و توسعه یافته‌اند که از پردازش داده‌های جاری هم پشتیبانی می‌کنند. از جمله‌ی این بسترها می‌توان به آپاچی اسپارک، آپاچی استورم، و آپاچی فلینک اشاره کرد. با این حال و با وجود این که این بسترها دارای ابزارها و قابلیت‌هایی برای پردازش به‌صرفه‌ی جریان داده‌ها هستند، در حال حاضر تقریباً هیچ‌یک از الگوریتم‌های معمول کاوش داده‌های جاری برای استفاده در این بسترها پیاده‌سازی نشده‌اند. از طرف دیگر، استفاده و بهره‌گیری از امکانات و قابلیت‌های این بسترها نیازمند دانش و تجربه‌ی فراوان در حوزه‌های مختلفی از جمله رایانش ابری، سیستم‌های توزیع‌شده، الگوریتم‌های موازی، و داده‌کاوی می‌باشد.

هدف از این پروژه، طراحی و پیاده‌سازی ابزاری مبتنی بر بسترهای توزیع‌شده پردازش داده‌های حجیم برای کاوش داده‌های جاری است. این ابزار که SDMiner نام دارد، شامل:

- یک رابط کاربری گرافیکی برای تعریف کارهای^۱ داده‌کاوی، مدیریت جریان داده‌های ورودی، و نمایش نتایج به کاربران کتابخانه‌ای از الگوریتم‌های معمول کاوش داده‌های جاری، و
  - کتابخانه‌ای از الگوریتم‌های کاوش و پردازش داده‌های جاری، مانند نمونه‌برداری تصادفی
- می‌باشد. از میان بسترهای مختلف پردازش داده‌های حجیم، بستر توزیع‌شده آپاچی اسپارک برای استفاده‌ی این ابزار انتخاب شده است.
- در ادامه‌ی این پایان‌نامه و در فصل دوم، به چالش‌ها، روش‌ها و ابزارهای پردازش داده‌های جاری پرداخته خواهد شد. فصل سوم به موازی‌سازی و پیاده‌سازی الگوریتم نمونه‌برداری تصادفی بدون تبعیض به عنوان یکی از معمول‌ترین الگوریتم‌های کاوش داده‌های جاری می‌پردازد.
- در فصل چهارم طراحی و پیاده‌سازی ابزار SDMiner مورد بررسی قرار خواهد گرفت. بدین منظور، معماری کلی و توصیف اجزای مختلف سیستم، متدولوژی مهندسی نرم‌افزار به کار رفته در طراحی و پیاده‌سازی این پروژه، جزئیات پیاده‌سازی قسمت‌های مختلف ابزار، و نتایج حاصل از پیاده‌سازی بیان خواهد شد. در نهایت، فصل پنج به جمع‌بندی و کارهای آینده مرتبط با این پروژه خواهد پرداخت.
- همچنین، در قسمت پیوست، بخش‌هایی از پیاده‌سازی و راهنمایی برای کار و برنامه‌نویسی با استفاده از رابط برنامه‌نویسی اسپارک استریمینگ آورده شده است.

فصل دوم –

چالش‌ها، روش‌ها و ابزارهای پردازش و کاوش داده‌های جاری

در این فصل، مفاهیم پایه‌ی مطرح در پروژه، از جمله خصوصیات داده‌های جاری، چالش‌های پردازش و کاوش آن‌ها، و راه‌کارهای موجود مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۲.۱ داده‌های جاری و کاربردهای آن‌ها

پیشرفت‌های سخت‌افزاری در سالیان اخیر منجر به این شده است که جمع‌آوری پیوسته‌ی داده‌ها به کاری آسان و متداول تبدیل شود. کارهای روزانه‌ای مانند جستجو در وب، ارسال پست در شبکه‌های اجتماعی، و خرید از طریق فروشگاه‌های اینترنتی، به مرور حجم زیادی از داده تولید می‌کنند و با پردازش و کاوش این داده‌ها می‌توان به نتایج جالبی دست پیدا کرد. به عنوان مثالی دیگر، سامانه‌های کنترل خطوط حمل و نقل و ترافیک به طور معمول با جریان عظیمی از داده‌ها روبه‌رو هستند که تحلیل سریع آن‌ها می‌تواند به مسئولین در تصمیم‌گیری‌ها کمک کند. همچنین، با تحلیل و کاوش کم-تأخیر داده‌های مربوط به بسته‌های رد و بدل شده در یک شبکه‌ی کامپیوتری، می‌توان به بروز ناهنجاری یا وقوع حملات خرابکارانه پی برد.

در تمامی مثال‌های بالا، نوع خاصی از داده‌ها به نام «داده‌های جاری» مطرح هستند. **یک تعریف فرمال؟**

۲.۲ چالش‌های پردازش و کاوش داده‌های جاری

داده‌های جاری در مقایسه با اشکال دیگر داده دارای خصوصیات منحصر به فردی هستند که پردازش و کاوش آن‌ها را به امری چالش‌برانگیز تبدیل می‌کند. از جمله‌ی این خصوصیات و چالش‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد [۱][۲]:

- ۱ - نیاز به الگوریتم‌های تک-عبوره : با زیاد شدن حجم داده‌های جاری، پردازش بهینه‌ی داده‌ها به وسیله‌ی الگوریتم‌های چند-عبوره دیگر امکان‌پذیر نخواهد بود. بنابراین، الگوریتم‌ها و بسترها باید به گونه‌ای طراحی شوند که با یک بار عبور از داده‌ها، به نتایج مطلوب دست پیدا کنند.
- ۲ - نیاز به پردازش و کاوش کم-تأخیر: بسیاری از کاربردها نیازمند آن هستند که پردازش داده‌های جاری مرتبط با آن‌ها، به صورت بهنگام یا کم-تأخیر انجام شود. برای مثال، پست‌های مرتبط با یک خبر فوری در شبکه‌های اجتماعی فقط در بازه‌ی زمانی کوتاهی با ارزش هستند. همچنین، در صورت وقوع

یک تصادف در یک بزرگراه، تصمیم‌گیری هرچه سریع‌تر به کاهش تبعات نامطلوب منجر خواهد شد. مواردی مانند نظارت پزشکی و تشخیص ناهنجاری و حملات در شبکه‌های کامپیوتری هم از این دست کاربردها هستند.

۳ – عدم امکان ذخیره‌ی همه‌ی داده‌ها بر روی حافظه‌های انبوه و پایگاه داده‌ها: با گذشت زمان، حجم داده‌ها ممکن است به قدری زیاد شود که عملاً ذخیره‌سازی آن‌ها بر روی دیسک و حافظه‌های انبوه امکان‌پذیر نباشد. از طرف دیگر، به دلیل سربار زیاد دسترسی به حافظه‌های انبوه و دیسک‌ها، پردازش و کاوش کم-تأخیر داده‌ها نیازمند آن است که پردازش داده‌ها در حافظه‌ی اصلی صورت گیرد و نیاز به دسترسی به حافظه‌های انبوه به حداقل برسد. این نیازمندی همچنین سبب می‌شود که در بسیاری از موارد، سامانه‌های پردازشی به صورت توزیع‌یافته و مبتنی بر بسترهای رایانش ابری طراحی و پیاده‌سازی شوند.

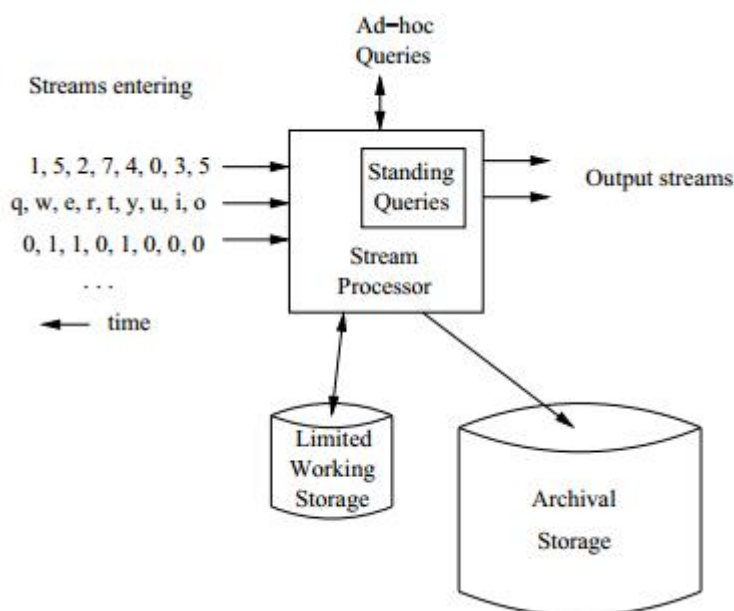
۴ – امکان تغییر در نرخ ورود و حجم داده‌ها: سرعت و حجم ورود داده‌های یک جریان‌های داده هم ممکن است در طول زمان تغییر کند. برای مثال، نرخ ورود داده‌ها به یک سامانه‌ی کنترل ترافیک جاده‌های بین شهری، در روزهای عادی با تعطیلات بسیار متفاوت است.

۵ – وقوع تحول در داده‌ها: بسیاری از جریان‌های داده، در طول زمان دچار تحول می‌شوند. یک مثال خوب برای تحول، تغییر در توزیع کلاس‌های مختلف داده در جریان داده می‌باشد. بنابراین، الگوریتم‌های پردازش داده‌های جاری باید به گونه‌ای طراحی و پیاده‌سازی شوند که وقوع تحول در طول زمان باعث کاهش کارایی آن‌ها نشود.

۲.۳ مدل کلاسیک پردازش داده‌های جاری

در شکل ۱ شمای کلی یک سامانه‌ی پردازش داده‌های جاری نشان داده شده است. مطابق شکل، جریانی از داده‌ها وارد سامانه شده و بخشی از آن‌ها که برای پردازش موردنیاز است در یک پایگاه داده محدود نگهداری می‌شوند. سپس پردازش‌های لازم روی این داده‌ها انجام‌شده و نتایج حاصل از آن در قالب یک

جریان داده خروجی تولید می‌شوند. پردازشگر جریان بخش اصلی این سامانه است. در این پروژه، الگوریتم‌های پردازش و کاوش بر بستر یک پردازشگر جریان پیاده‌سازی خواهند شد.

شکل ۱- شمای کلی یک سامانه‌ی پردازش داده‌های جاری [۲]

با توجه به چالش‌های ذکر شده و نیازهای روزافزون به پردازش و کاوش داده‌های جاری، انتخاب بستری مناسب برای پیاده‌سازی الگوریتم‌های داده‌کاوی مورد نظر به تصمیمی مهم بدل می‌شود. در ادامه، مطرح‌ترین بسترهای موجود برای این کار معرفی و بررسی می‌شوند.

۲.۴ بسترهای توزیع‌یافته‌ی پردازش داده‌های جاری

با توجه به خصوصیات منحصربه‌فرد داده‌های جاری – که در بخش ۲،۲ مورد بررسی قرار گرفت – پردازش داده‌های جاری در بسیاری از کاربردهای موردنظر نیازمند بسترهایی توزیع‌یافته می‌باشد. در همین راستا، در سالیان اخیر بسترهای توزیع‌یافته‌ی مختلفی تولید شده است که سه مورد از مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از آپاچی فلینک، آپاچی استورم، و آپاچی اسپارک. در این قسمت، ابتدا معماری لایه‌ای معمول بسترهای توزیع‌یافته پردازش داده‌های جاری مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در ادامه، با توجه به

معماری لایه‌ای معرفی شده مرور مختصری از هر یک از این سه بستر آورده می‌شود و پس از آن، بستر انتخابی برای پیاده‌سازی الگوریتم‌های داده‌کاوی در این پروژه – آپاچی اسپارک – و دلیل این انتخاب بیان خواهد شد.

۲.۴.۱ معماری عمومی بسترهای توزیع‌یافته‌ی پردازش داده‌های جاری

شکل ۲ یک معماری لایه‌ای برای بسترهای توزیع‌یافته‌ی پردازش داده‌های جاری را نشان می‌دهد. اکثر بسترهای مطرح پردازش داده‌های جاری به نوعی برپایه‌ی این معماری توسعه یافته‌اند. **(این ادعا را چگونه ثابت کنم؟ رفرنس بدم به مقاله‌هه؟ یا دقیقن همین سه تا رو مثال بزنم، یعنی بگم که همانطور که در ادامه خواهیم دید مثلن؟ :دی).** مدل مورد بحث از چهار لایه‌ی رابط برنامه‌نویسی گراف کاربر، گراف اجرا، گره‌های اجرایی، و ارتباطات شبکه تشکیل شده است. همچنین یک پیکرپاره برای مدیریت منابع گره‌های مختلف در این مدل به کار می‌رود. از جمله‌ی رایج‌ترین مدیرهای منابع می‌توان به Mesos و YARN اشاره کرد. در ادامه، لایه‌های مورد بحث به صورت اجمالی بررسی می‌شوند.

شکل ۲- معماری لایه‌ای بسترهای توزیع‌یافته پردازش داده‌های جاری

بالاترین لایه، رابط برنامه‌نویسی گراف کاربر است. این لایه، رابط برنامه‌نویسی کاربردی‌ای برای برنامه‌های کاربردی پردازش و کاوش جریان داده‌ها فراهم می‌کند. کاربران با استفاده از این رابط برنامه‌نویسی می‌توانند برنامه‌های کاربردی خود را به صورت گراف‌هایی مدل کنند که رأس‌های آن‌ها، گره‌های پردازشی هستند و رویدادها از طریق یال‌ها بین گره‌ها جریان پیدا می‌کنند.

لایه‌ی دوم، گراف اجرا نام دارد و در واقع گراف تبدیل‌یافته‌ای از گراف تعریف شده توسط کاربر (لایه‌ی اول) می‌باشد. تبدیل فوق توسط موتور پردازشی بستر و با توجه به محیط اجرایی صورت می‌گیرد و سپس گراف حاصل در خوشه‌ای از گره‌های پردازشی - لایه‌ی سوم - توزیع می‌شود.

لایه‌ی چهارم به مدیریت ارتباطات و شبکه‌ی بین گره‌های پردازشی مختلف - که ممکن است در خوشه‌های مختلفی قرار گرفته باشند - می‌پردازد. این لایه همچنین وظیفه‌ی سریالیزه کردن اشیاء و انتقال آن‌ها در شبکه با استفاده از پروتکل‌هایی مانند TCP، و کنترل جریان داده‌ها را برعهده دارد. در نهایت، یک مدیر منابع وظیفه‌ی اداره‌ی منابع پردازشی مختلف، و زمان‌بندی وظایف میان خوشه‌ها و گره‌ها را برعهده دارد. بسیاری از بسترهای توزیع‌یافته‌ی پردازش داده‌های جاری برای این منظور از برنامه‌های مدیریت منابعی مانند Mesos، YARN، و Nimbus استفاده می‌کنند.

موضوع مهم دیگری که در طراحی و استفاده از بسترهای توزیع‌یافته‌ی پردازش داده‌های جاری مورد توجه قرار می‌گیرد، تضمین‌های پردازش^۷ و نحوه‌ی ترمیم پس از وقوع خرابی^۸ می‌باشد. در پردازش‌های توزیع‌یافته در مقیاس بزرگ، خطاها ممکن است به دلایل مختلفی، مانند خرابی گره‌ها، خرابی شبکه، اشکالات نرم‌افزاری، و محدودیت منابع رخ دهند [رفرنس به سروی جفری فاکس]. از آنجا که یکی از نیازمندی‌های پردازش داده‌های جاری، پردازش بهنگام یا کم‌تأخیر است، در صورت وقوع خرابی و خطا، سامانه پردازشی باید بتواند به سرعت خطا را رفع کرده و پردازش را ادامه دهد. همچنین، وقوع خطا

---

^۴ Serialization

^۵ Flow Control

^۶ Tasks

^۷ Processing Guarantees

^۸ Recovery from Failures

حتی‌الامکان نباید تأثیری در نتیجه‌ی پردازش داشته باشد. تضمین‌های پردازش، با توجه به نحوه‌ی ترمیم پس از وقوع خرابی در سامانه‌ی موردنظر تعریف می‌شوند.

به طور کلی، تضمین‌های پردازش در موتورهای جریان داده‌ها بر سه نوع هستند:

۱. دقیقاً یک بار^۱: این نوع از تضمین با ترمیم دقیق همراه است. پس از ترمیم دقیق، به جز افزایش مقطعی تأخیر، هیچ اثری از وقوع خرابی باقی نمی‌ماند و تمامی داده‌ها دقیقاً یک بار پردازش می‌شوند.
۲. حداقل یک بار^۱: این تضمین با ترمیم با عقبگرد^۲ متناظر است. در ترمیم با عقبگرد، هیچ بخشی از داده‌های جریان ورودی سامانه از بین نمی‌رود ولی وقوع خرابی ممکن است تأثیرات دیگری علاوه بر افزایش مقطعی تأخیر داشته باشد. در این صورت، ممکن است بعضی از داده‌ها دوباره (بیش از یک بار) پردازش شوند. به همین دلیل، این نوع تضمین، «حداقل یک بار» نام گرفته است.
۳. بدون تضمین^۳: در صورت استفاده از روش ترمیم شکافی^۴، در صورت وقوع خرابی ممکن است بخشی از جریان ورودی به سامانه از بین برود. لذا در این حالت تضمینی برای پردازش همه‌ی داده‌ها وجود ندارد.

قسمت بعدی این فصل به معرفی و بررسی سه مورد از مطرح‌ترین بسترهای توزیع‌یافته‌ی پردازش داده‌های جاری – آپاچی فلینک، آپاچی استورم، و آپاچی اسپارک – اختصاص دارد.

---

^۱ Exactly Once

^۱ Precise Recovery

^۱ At Least Once

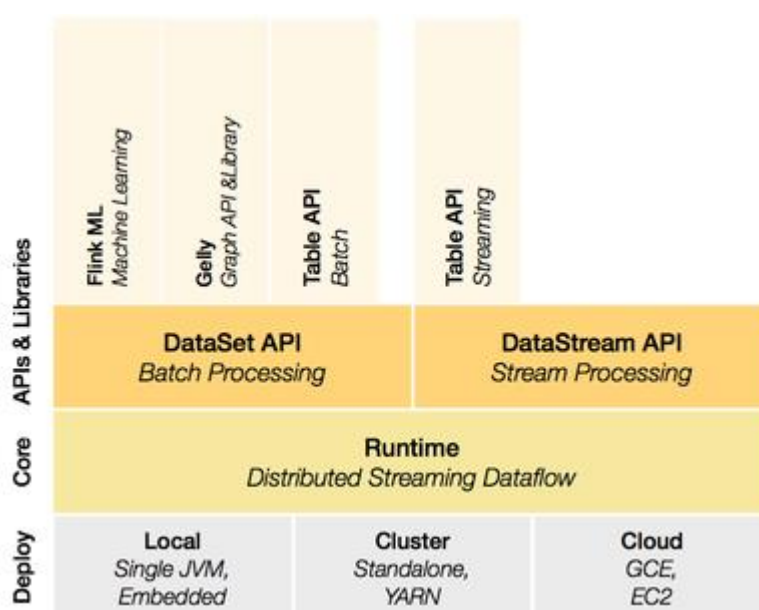
^۱ Rollback Recovery

^۱ No Guarantee

^۱ Gap Recovery

۲.۴.۲ آپاچی فلینک

آپاچی فلینک بستری توزیعی برای پردازش دسته‌ای داده‌های عظیم و داده‌های جاری است. این پروژه در سال ۲۰۱۰ در آلمان و با بودجه‌ی بنیاد تحقیقات آلمان و با نام استراتوسفر آغاز به کار کرد و از سال ۲۰۱۴ به عنوان یک پروژه‌ی سطح‌بالای بنیاد آپاچی مطرح شده است. فلینک برای پردازش داده‌های جاری، رابط برنامه‌نویسی نرم‌افزاری به نام DataStream API دارد که با استفاده از آن می‌توان به زبان‌های جاوا و اسکالا برنامه نوشت. شکل ۳، معماری آپاچی فلینک را نشان می‌دهد.

شکل ۳ - معماری لایه‌ای آپاچی فلینک

فلینک تضمین پردازش دقیقاً یک بار را فراهم کرده و برای ترمیم پس از وقوع خرابی از حالت‌برداری^{۱۵} استفاده می‌کند.

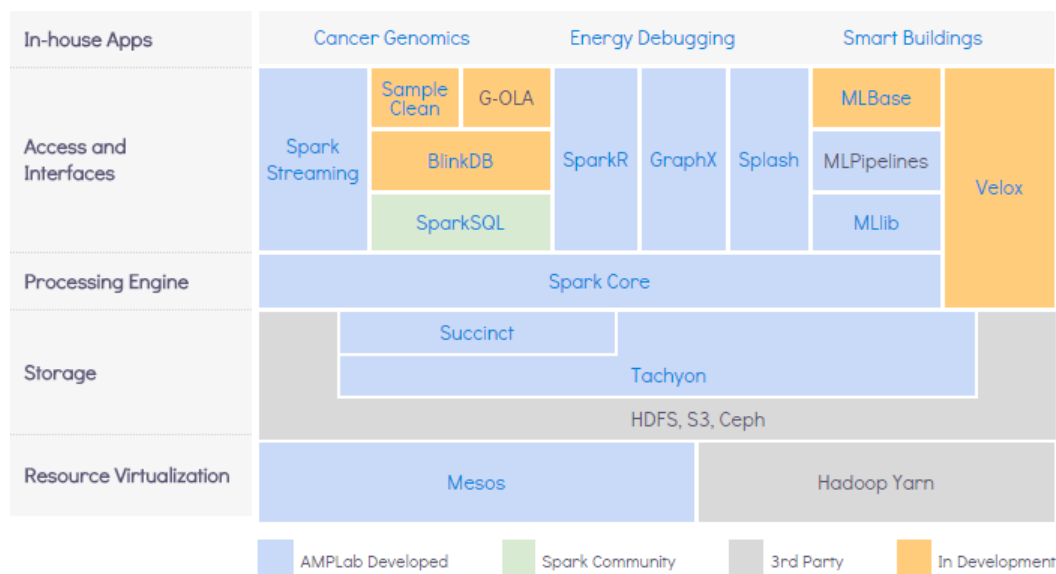
۲.۴.۳ آپاچی استورم

آپاچی استورم یک بستر محاسباتی توزیع‌یافته و تحمل‌پذیر خطا برای محاسبات بهنگام در حجم وسیع است [۶] که بخش عمده‌ی آن به زبان برنامه‌نویسی کلوزر نوشته شده است. این پروژه ابتدا توسط تیمی در شرکت بک‌تایپ ایجاد شد. پس از مدتی شرکت توییتر این پروژه را خریداری کرده و آن را به صورت متن‌باز عرضه کرد. استورم از ماه سپتامبر سال ۲۰۱۴ به عنوان یک پروژه سطح بالای بنیاد آپاچی معرفی شده است.

کاربران استورم می‌توانند به صورت صریح گراف‌های کاربری مورد نیاز خود را با تعریف گره‌ها، نحوه‌ی توزیع و ارتباط بین آن‌ها مشخص کنند. این مورد یکی از تفاوت‌های اصلی استورم با فلینک و اسپارک است، که در آن‌ها امکان تعریف صریح گراف‌های کاربری وجود ندارد و خود موتور اجرایی با توجه به تعاریف سطح بالاتر صورت گرفته توسط کاربران این کار را انجام می‌دهد. استورم فاقد مکانیزم کنترل جریان است که این امر می‌تواند به ازدحام در میان‌گیرهای ورودی یا از دست رفتن داده‌های ورودی منجر شود. در زمینه‌ی تضمین‌های پردازشی، استورم تضمین حداقل یک بار پردازش را فراهم می‌کند.

۲.۴.۴ آپاچی اسپارک

آپاچی اسپارک یک موتور سریع و عام‌منظوره برای پردازش داده‌ها در مقیاس بزرگ است [۷][۸][۹]. اسپارک به عنوان موتور پردازشگر در استک تحلیل داده‌های برکلی مطرح می‌شود [۱۰] و می‌توان برای آن به زبان‌های جاوا، اسکالا، پایتون، و آر برنامه نوشت. اسپارک شامل تعدادی رابط برنامه‌نویسی نرم‌افزار برای پردازش داده‌های جاری (اسپارک استریمینگ) [۱۱]، کار با داده‌های ساختارمند (اسپارک سیکوئل)، یادگیری ماشین (ام‌ال‌لیب)، و پردازش گراف (گراف‌اکس) می‌باشد. در شکل ۴ محل قرارگیری اسپارک و رابط‌های برنامه‌نویسی آن در استک تحلیل داده‌های برکلی نشان داده شده است. اجزای آبی‌رنگ در ابتدا در آزمایشگاه ام‌پ‌لب دانشگاه برکلی توسعه داده شده‌اند و اسپارک هم یکی از همین موارد است.

شکل ۴ - استک تحلیل داده‌های برکلی

داده‌ساختار اصلی اسپارک برای کار با داده‌های حجیم و داده‌های جاری، مجموعه داده‌ی ارتجاعی توزیع‌یافته^۷ (RDD) نام دارد. RDD ها مجموعه‌هایی تغییرناپذیر از اشیا و تحمل‌پذیر خطا هستند که بر روی یک خوشه توزیع شده‌اند. می‌توان گفت رابط برنامه‌نویسی کاربردی اسپارک بر مبنای تعریف RDD ها و استفاده از عملگرهای مخصوص آن‌ها توسعه داده شده است.

همانند فلینک و برخلاف استورم، کاربران اسپارک نمی‌توانند گراف کاربری را به صورت صریح تعریف کنند. در عوض، موتور اجرایی اسپارک با توجه به عملگرهای استفاده شده در برنامه‌ی کاربردی گراف موردنظر را ایجاد می‌کند.

در حقیقت، اسپارک یک موتور پردازش دسته‌ای^۸ داده‌ها است و در نتیجه برای پردازش داده‌های جاری، آن‌ها را به دسته‌های کوچکی تقسیم کرده و سپس اعمال پردازشی لازم را روی هر دسته انجام می‌دهد. به طور مشخص در مورد پردازش داده‌های جاری، یک جریان داده‌ی ورودی با داده‌ساختار دیگری به نام جریان گسسته‌شده^۹ (DStream) متناظر می‌شود که در واقع دنباله‌ای از RDD ها است.

^۷ Resilient Distributed Dataset^۸ Batch Processing^۹ Discretized Stream

RDDها از دو دسته اعمال پشتیبانی می‌کنند. دسته‌ی اول، تبدیل‌ها هستند که از یک RDD موجود، یک RDD جدید ایجاد می‌کنند. دسته‌ی دیگر اعمال، اقدام‌ها هستند که پس از انجام پردازش روی داده‌ها، یک مقدار را به عنوان خروجی به برنامه‌ی گرداننده برمی‌گردانند. برای مثال، یکی از معمول‌ترین تبدیل‌ها، تبدیل map می‌باشد که یک تابع را به تمامی اعضای یک مجموعه‌داده اعمال می‌کند و مجموعه‌داده‌ی جدیدی – که هر عضو آن، نتیجه‌ی اعمال تابع موردنظر بر اعضای مجموعه‌داده‌ی ورودی است – تولید می‌کند. count هم مثالی از یک اقدام است، که تعداد اعضای یک مجموعه‌داده را محاسبه کرده و به عنوان خروجی برمی‌گرداند.

لازم به ذکر است که تبدیل‌های موجود در اسپارک، اصطلاحاً تنبل هستند، یعنی این تبدیل‌ها تا زمانی که بر روی مجموعه‌داده نهایی اقدامی صورت نگیرد انجام نمی‌شوند. در عوض، زنجیره‌ی تبدیل‌هایی که بر روی یک مجموعه‌داده اعمال می‌شوند در قالب دودمان^۴ مجموعه‌داده‌ی نهایی نگهداری می‌شود و زمانی که در برنامه قرار شود یک اقدام روی مجموعه‌داده‌ی نهایی صورت بگیرد، تبدیل‌های موردنظر واقعاً انجام می‌شوند تا مجموعه‌داده‌ی نهایی در عمل ایجاد شده و اقدام موردنظر بتواند روی آن صورت گیرد. این کار به افزایش سرعت و بهینگی پردازش‌ها در اسپارک منجر می‌شود. همچنین، تحمل‌پذیری خطا و ترمیم پس از وقوع خرابی در اسپارک با استفاده از همین دودمان‌های نگهداری شده امکان‌پذیر می‌شود.

نوشتن برنامه‌های کاربردی و پیاده‌سازی الگوریتم‌های مختلف بر بستر آپاچی اسپارک نیازمند شناخت کامل مجموعه‌ی تبدیل‌ها و اقدام‌ها می‌باشد. در واقع، یک برنامه‌ی مبتنی بر اسپارک شامل زنجیره‌ای از تبدیل‌ها و اقدام‌های روی مجموعه‌داده‌هاست.

Transformations ^۲

Actions ^۲

Driver Program ^۲

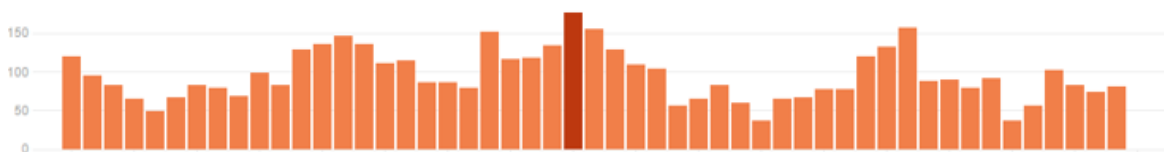
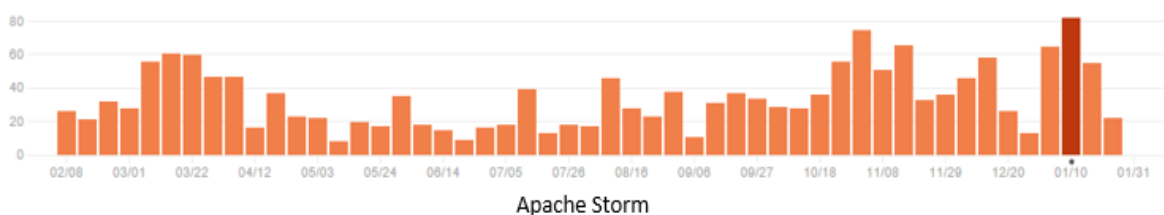
Lazy ^۲

Lineage ^۲

۲.۴.۵ انتخاب بستر مناسب برای پیاده‌سازی الگوریتم

در بخش‌های قبل، سه بستر آپاچی فلینک، آپاچی استورم، و آپاچی اسپارک مورد بررسی اجمالی قرار گرفته و از بعضی جنبه‌های فنی با یکدیگر مقایسه شدند. یکی از تصمیم‌های مهم برای تولید هر ابزاری، انتخاب بسترها و تکنولوژی‌های مورد استفاده برای پیاده‌سازی می‌باشد. در این بخش به دلیل انتخاب آپاچی اسپارک به عنوان بستر توزیع‌یافته پردازش داده‌های جاری و هسته‌ی اصلی ابزار SDMiner پرداخته می‌شود.

هرسه بستر ذکر شده به واسطه‌ی رابط‌های برنامه‌نویسی خود این امکان را به توسعه دهندگان می‌دهند که الگوریتم‌های مختلفی، از جمله الگوریتم‌های کاوش داده‌های جاری را بر روی آن‌ها پیاده‌سازی کنند. با توجه به اینکه هرسه بستر نسبتاً جدید هستند، یک جنبه‌ی مهم در تصمیم‌گیری برای انتخاب بستر پیاده‌سازی، در دسترس بودن مستندات پیاده‌سازی و توسعه‌ی نرم‌افزار، و فعال بودن جامعه‌ی توسعه‌دهندگان می‌باشد. هرسه‌ی این بسترها به صورت متن‌باز و در گیت‌هاب موجود هستند. شکل ۵ تعداد تغییرات ایجاد شده در کد در هر هفته را در بازه‌ی هفته‌ی اول فوریه‌ی ۲۰۱۵ تا پایان ژانویه ۲۰۱۶ (زمان شروع پیاده‌سازی پروژه) برای هر سه بستر نشان می‌دهد.

شکل ۵ - تعداد تغییرات اعمال شده در کد در هر هفته برای هر بستر در بازه‌ی فوریه‌ی ۲۰۱۵ تا ژانویه ۲۰۱۶

همان‌طور که مشاهده می‌شود، تعداد تغییرات اعمال شده در این بازه برای پروژه‌ی اسپارک به مراتب از استورم و فلینک بیشتر است. جدول ۱ به مقایسه‌ی برخی ویژگی‌های دیگر این سه بستر که در روند توسعه‌ی نرم‌افزارهایشان نقش مهمی دارند می‌پردازد. این اطلاعات از صفحات پروژه‌ها در وب‌سایت بنیاد آپاچی و همچنین مخازن کد گیت‌هاب متناظرشان و آمارهای وب‌سایت stackoverflow.com استخراج شده‌اند.

جدول ۱ - مقایسه‌ی برخی ویژگی‌های مربوط به توسعه‌ی سه بستر (در تاریخ ۳۱ ژانویه ۲۰۱۶)

آپاچی اسپارک	آپاچی استورم	آپاچی فلینک	
۷۹۷	۲۰۰	۱۵۴	توسعه‌دهندگان فعال
۹۹۰۰	۱۳۹۳	۲۰۸	سئوالات تگ‌شده در وب‌سایت stackoverflow.com

با توجه به شکل ۵ و جدول ۱ و نظر به فعال‌تر بودن جامعه‌ی توسعه‌دهندگان و در دسترس‌تر بودن مستندات و منابع آموزشی، آپاچی اسپارک به عنوان بستر پیاده‌سازی الگوریتم در این پروژه انتخاب می‌شود.

در بخش بعدی، مرور مختصری از رابط برنامه‌نویسی کاربردی آپاچی اسپارک برای کار با داده‌های جاری (اسپارک استریمینگ) آورده شده است.

۲.۴.۶ مروری بر رابط برنامه‌نویسی کاربردی اسپارک استریمینگ

اسپارک استریمینگ، رابط برنامه‌نویسی کاربردی آپاچی اسپارک برای پردازش داده‌های جاری است. شکل ۵ جریان کلی ورودی و خروجی داده‌ها در اسپارک استریمینگ را نشان می‌دهد. داده‌ها می‌توانند از منابع مختلفی مانند آپاچی کافکا، توییتر، HDFS، Flume، و سوکت‌های TCP وارد شوند و پس از پردازش، خروجی را می‌توان بر روی فایل سیستم‌های مختلف (مانند HDFS) و پایگاه‌های داده ذخیره کرد یا بر روی داشبوردهای مختلف نمایش داد. در این پروژه، جریان داده‌های ورودی با استفاده از سوکت‌های TCP (به عنوان کلی‌ترین درگاه ورودی) خوانده می‌شوند و نتایج حاصل از وظایف داده‌کاوی بر روی یک داشبورد تحت وب نمایش داده می‌شود.

شکل ۶ - جریان کلی ورودی و خروجی در اسپارک استریمینگ

همانطور که در بخش ۲,۴,۴ بیان شد، اسپارک استریمینگ برای پردازش جریان داده‌ها، آن‌ها را به دسته‌های کوچکی تقسیم کرده و سپس اعمال پردازشی لازم را روی هر دسته انجام می‌دهد. شکل ۶ این موضوع را نشان می‌دهد.

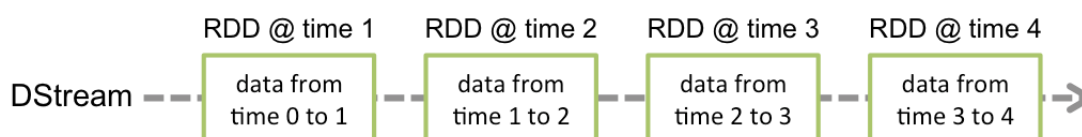

شکل ۷ - تقسیم جریان داده‌ی ورودی به دسته‌های داده در اسپارک استریمینگ

در اسپارک استریمینگ، برای پردازش داده‌های جاری، یک جریان داده‌ی ورودی با داده‌ساختار دیگری به نام جریان گسسته‌شده^۵ (DStream) متناظر می‌شود که در واقع دنباله‌ای از RDD ها است. هر RDD موجود در یک DStream شامل داده‌های ورودی در یک بازه‌ی زمانی مشخص است. RDD های موجود در DStream بر اساس بازه‌ی زمانی متناظرشان مرتب شده‌اند. شکل ۷ این مورد را بهتر نشان می‌دهد.

^۵ Discretized Stream

^۶ Interval

شکل ۸- جریان گسسته‌شده و RDDهای موجود در آن

رابط برنامه‌نویسی اسپارک استریمینگ (و به طور کلی اسپارک) امکان نوشتن برنامه به زبان‌های اسکالا، جاوا، آر، و پایتون را برای برنامه‌نویسان و توسعه‌دهندگان فراهم می‌کند. با توجه به اینکه اسکالا یک زبان برنامه‌نویسی تابعی^۷ باشد، نحو آن به خوبی با چارچوب تفکر تابعی حاکم بر اسپارک (اعمال زنجیره‌ای از تبدیل‌ها و اقدام‌ها روی مجموعه داده‌ها) هماهنگ است و به همین دلیل به عنوان زبان برنامه‌نویسی برای پیاده‌سازی الگوریتم‌های کاوش داده‌های جاری در این پروژه انتخاب شده است. لازم به ذکر است که اسکالا به طور کلی هم زبان اصلی مورد استفاده برای نوشتن برنامه‌های کاربردی مبتنی بر اسپارک بوده و پیاده‌سازی خود بستر آپاچی اسپارک نیز با استفاده از همین زبان صورت گرفته است.

۲.۴.۷ خلاصه‌ی فصل

در این فصل مفاهیم پایه‌ی حوزه‌ی پردازش داده‌های جاری، چالش‌های این امر، و روش‌ها و معماری معمول بسترهای توزیع‌یافته برای پردازش و کاوش داده‌های جاری مورد بررسی قرار گرفت. سپس، سه بستر مطرح پردازش داده‌های جاری (آپاچی فلینک، آپاچی استورم، و آپاچی اسپارک) با توجه به مدل معرفی شده مورد بررسی قرار گرفتند و چگونگی انتخاب آپاچی اسپارک به عنوان بستر مورد استفاده در این پروژه شرح داده شد. در نهایت، به معرفی مختصری از رابط برنامه‌نویسی کاربردی آپاچی اسپارک برای کار با داده‌های جاری (اسپارک استریمینگ) پرداخته شد.

در فصل بعدی، الگوریتم نمونه‌برداری تصادفی بدون تبعیض، به عنوان یکی از معمول‌ترین الگوریتم‌های کاوش داده‌های جاری معرفی خواهد شد و چگونگی تبدیل آن به الگوریتمی توزیع‌یافته با توجه به چارچوب برنامه‌نویسی اسپارک استریمینگ مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

فصل سوم -

الگوریتم نمونه برداری تصادفی بدون تبعیض توزیع یافته

فصل چهارم -

طراحی، پیاده‌سازی و ارزیابی سامانه

فصل پنجم -

جمع‌بندی و کارهای آینده

منابع و مراجع

پیوست

بخش‌هایی از پیاده‌سازی

**Amirkabir University of Technology
(Tehran Polytechnic)**

Department of Computer Engineering and Information Technology

B.Sc. Thesis in Software Engineering

Title

**SDMiner: A Tool for Mining Data Streams on Top
of Apache Spark**

By

Sina Sheikholeslami

Advisors

Dr. Seyyed Rasool Moosavi

Dr. Amir H. Payberah

June 2016